

Jungtys su Lenkija ir Švedija ir Lietuvos perdavimo tinklo
naujos struktūros vieta Europos vieningame tinkle
(supertinkle)

Virgilijus Poderys, Litgrid AB generalinis direktorius
26/09/2011

Litgrid – elektros perdavimo sistemos operatorius

Misija – užtikrinti patikimą, efektyvų, kokybišką, skaidrų ir saugų elektros perdavimą ir palaikyti šalies elektros gamybos ir vartojimo balansą

Vizija – pilnavertė šalies elektros energetikos infrastruktūros, sistemos valdymo ir rinkos integracija į Europos energetikos sistemą

Pagrindinės veiklos sritys:

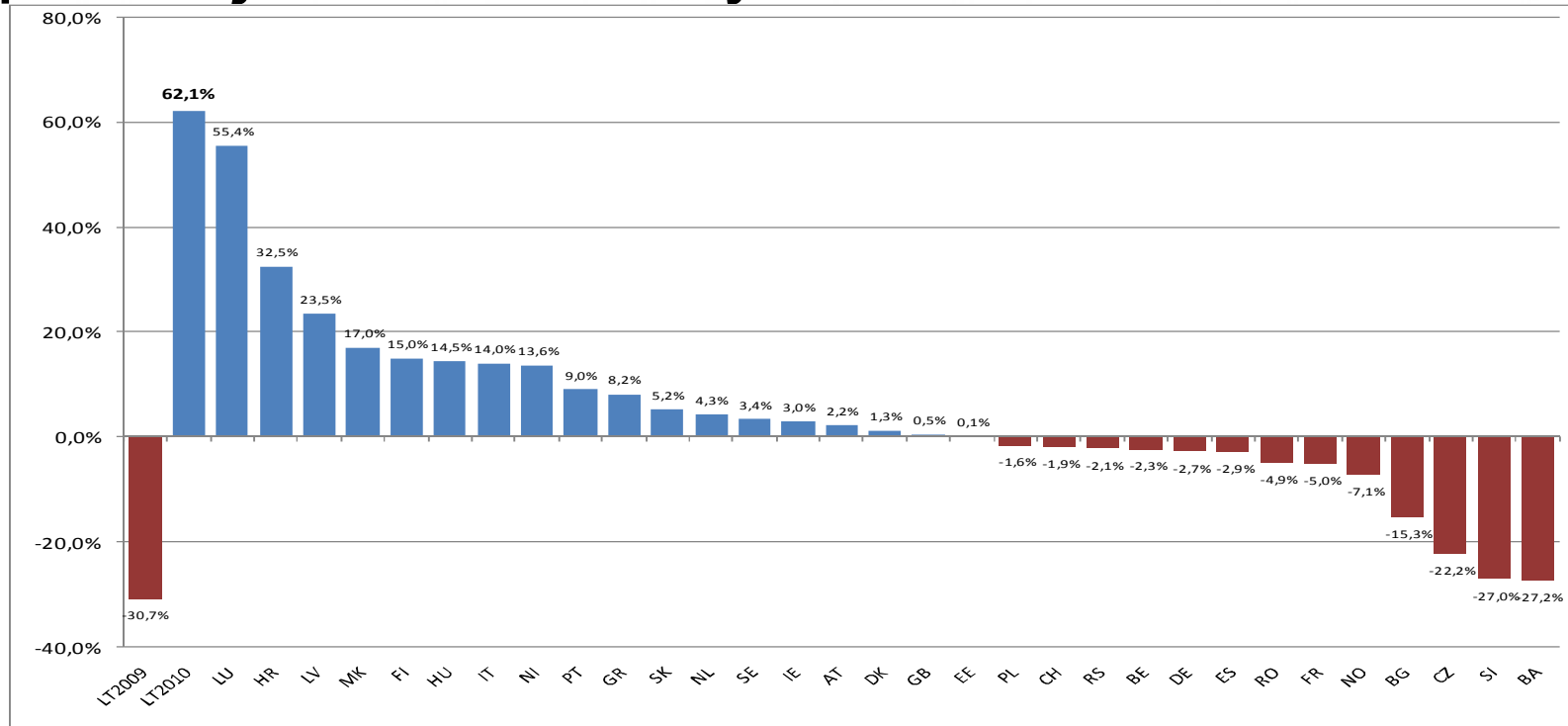
- ▶ Atsakome už šalies elektros sistemos vientisumą ir suderinamumą
- ▶ Užtikriname patikimą, efektyvų, kokybišką, skaidrų ir saugų elektros energijos perdavimą
- ▶ Palaikome šalies elektros gamybos ir vartojimo balansą
- ▶ Vykdomė tarpsisteminius infrastruktūros plėtros ir integracijos projektus
- ▶ Sudarome sąlygas elektros rinkos plėtrai ir jos integracijai į didesnes elektros rinkas

Kur šiuo metu esame

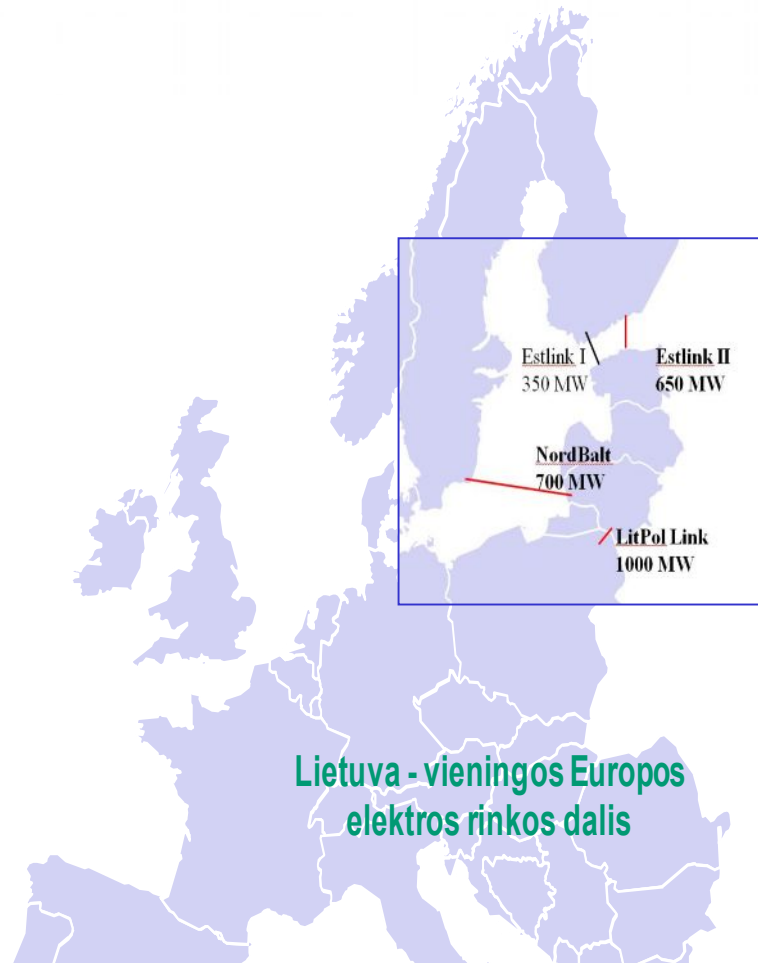
- ▶ Izoliuota rinka – esame priklausomi nuo importo, negalime lygiaverčiai dalyvauti 3-ųjų šalių rinkose
- ▶ Nesubalansuoti taršos, atominių vystymo reikalavimai – sau esame reiklesni nei kaimynai
- ▶ Infrastruktūra su 3-iosiomis šalimis puikiai išvystyta, tačiau trūksta jungčių su ES šalimis
- ▶ Neprognozuojamai atjungiant tarpsistemines linijas, mažinamas Baltijos sistemos patikimumas ir elektros importo galimybės
- ▶ Neprognozuojami tranzitiniai fiziniai srautai dėl priklausomybės BRELL žiedui mažina Baltijos šalių elektros energijos importo galimybes
- ▶ Esame priklausomi nuo sistemos ir dažnio valdymo iš Rusijos

Lietuva – daugiausiai elektros importuojanti ES valstybė

- ▶ Dėl didelio importo Baltijos šalyse kyla reali grėsmė elektros energijos tiekimo saugumui
- ▶ Baltijos šalių generacija, palyginus su 3-ųjų šalių generatoriais, yra nekonkurencinga
- ▶ Didelis elektros importas iš 3-ųjų šalių turi žymią įtaką elektros kainoms Lietuvoje
- ▶ Nelygiomis komercinėmis teisėmis (dėl CO₂, “geopolitinių subsidijų”, kuro kainų) veikianti sistema nesiunčia tinkamo signalo generacijos vystymui Lietuvoje
- ▶ Nors nuo 2004 m. esame ES nariais, tačiau iki šiol energetiškai esame Europos “sala”

Jungtys užtikrina įsiliejimą į vieningą Europos rinką

- ▶ Jungtys didina tiekimo saugumą
- ▶ Mažėja priklausomybė nuo elektros energijos importo iš trečiųjų šalių
- ▶ Formuojasi objektyvi Šiaurės ir Baltijos šalių regioninė elektros energijos kaina, siunčianti teisingą signalą investuotojams į generacijos vystymą
- ▶ Didėja konkurencija elektros rinkoje ir mažėja rinkos koncentracija
- ▶ Vartotojams ir gamintojams didėja galimybė rinktis

Tarpsisteminiai pralaidumai 2020 m.
Šaltinis: KEMA, Imperial College London

Socialinė – ekonominė jungčių nauda

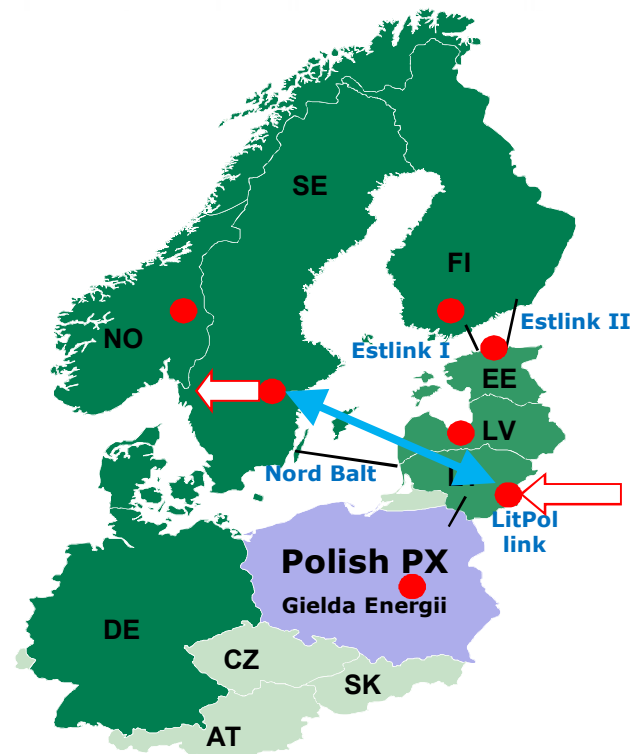
Rodiklis	NordBalt*	LitPol Link**
Nauda mln. Eurų (prekybos nauda, tiekimo saugumas)	1011	484.8
Kaštai mln. Eurų (nusidėvėjimas, perdavimo nuostoliai)	624	404.9
Grynoji nauda mln. Eurų	387	79.9
Naudos/Kaštų santykis	1.62	1.20

* Swedlit galimybių studija, Sweco 2008 (30 m. eksploatavimo laikas, 5% diskonto norma)

** LitPol Link Financial and operational model, Ernst & Young 2011 (25 m. eksploatavimo laikas, 5,5% diskonto norma)

Iki 2016 m. liberalizuota ir integruota elektros rinka

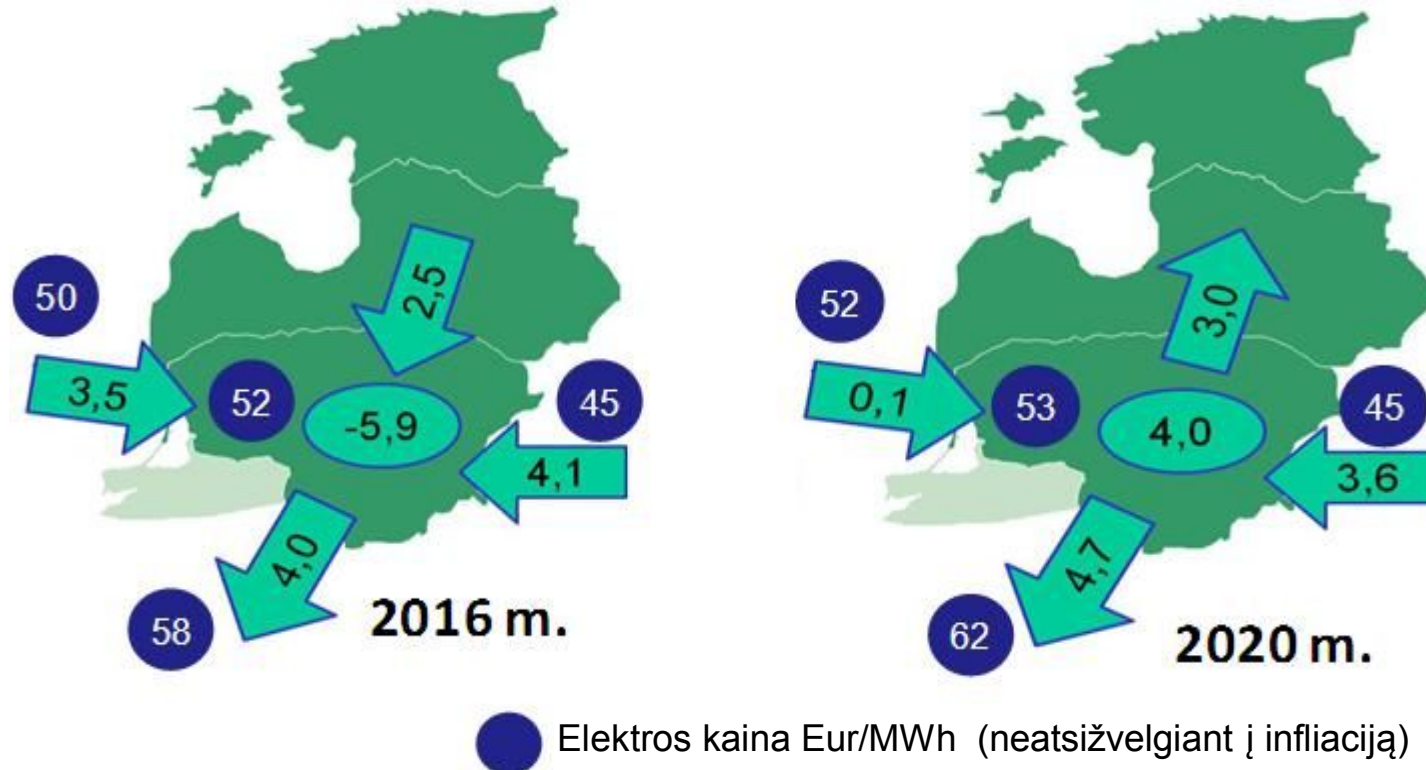
- ▶ 2011 – fragmentuota Baltijos elektros rinka – veikia dvi elektros biržos (NPS Estijoje ir Baltpool)
- ▶ 2012 – įsteigtos Lietuvos, Latvijos ir Estijos NPS kainų zonos – viena elektros prekybos aikštelė Baltijos regione
- ▶ 2013 – bendra Baltijos finansinių priemonių rinka
- ▶ 2014 – taikomos rinkos apsaugos priemonės – mokesčiai trečioms šalims
- ▶ 2016 – veikia Baltijos ir Šiaurės šalių sisteminių paslaugų rinka, vykdoma tarpbiržinė elektros prekyba su Lenkija

Esant didelės elektros rinkos dalimi efektyviausiai panaudojama tinklų ir generacijos infrastruktūra, užtikrinamas tiekimo saugumas

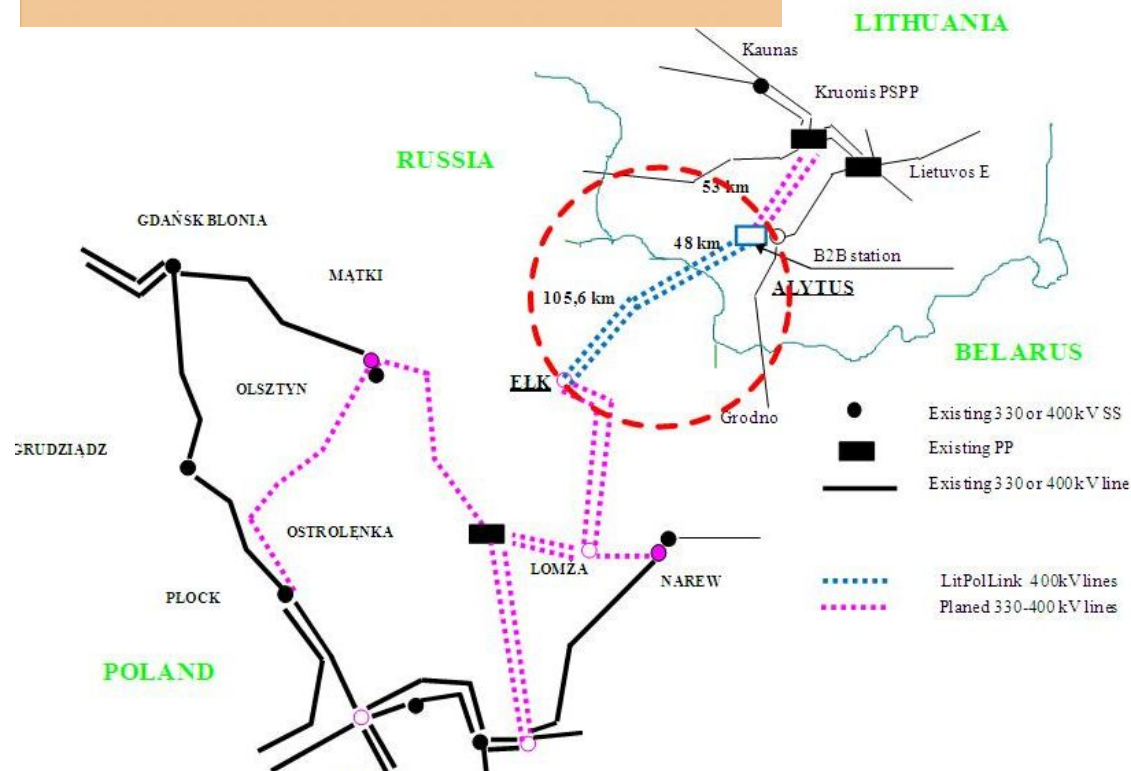
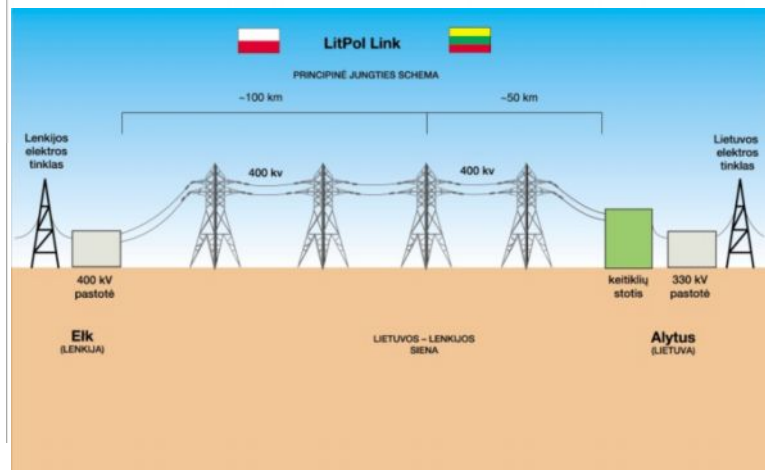
Energijos srautai ir šalies balansas įgyvendinus jungčių ir rinkos projektus

- ▶ Įjungus jungtis 2016 m. elektros energijos srautas iš Šiaurės šalių (per NordBalt) ir Rusijos teka per Baltijos šalis į deficitines Lenkiją ir Vokietiją
- ▶ Kaina Lietuvoje didesnė nei šiandien dėl atsivėrusios deficitinės Lenkijos rinkos
- ▶ Atsiradus VAE 2020 m. ir tapus pertekline sistema, elektros energijos srautas daugiausia bus iš Lietuvos į deficitines Lenkiją ir Vokietiją bei Latviją. Sumažėja srautas iš Rusijos

LitPol Link (Lietuva – Lenkija)

Pagrindiniai faktai

- ▶ Linijos ilgis: 154 km (Alytus – Elk)
- ▶ Įtampa: 400kV
- ▶ Grandžių skaičius: 2
- ▶ Nuolatinės srovės intarpas (Back-to-Back) Alytuje
- ▶ Jungties galia: 2x500

Eksploatacijos pradžia

- ▶ 2015 m. - (500 MW)
- ▶ 2020 m. - (1000 MW) MW

Numatomos investicijos

- ▶ 600 mln. Lt (Lietuvos dalis)
- ▶ 680 mln. Lt (Lenkijos dalis)
- ▶ 1 280 mln. Lt (iš viso)

NordBalt (Lietuva – Švedija)

- ▶ Aukštos įtampos nuolatinės srovės (HVDC) galios ir 48 skaidulų optinis povandeninis/požeminis kabeliai
- ▶ VSC technologijos keitiklių stotys 400 kV Nybro (Švedijoje) ir 330 kV Klaipėdoje
- ▶ Jungties ilgis ~450 km
- ▶ Jungties galia 700 MW gaunančios šalies kintamosios srovės tinkle
- ▶ Eksploatacijos pradžia – 2015 m.
- ▶ Numatoma naudojimo trukmė 30 metų
- ▶ Preliminari projekto kaina – 552 mln. Eurų

Supertinklas

Masiškas atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas – vienintelis kelias iki 2050 metų 80% sumažinti CO2 išemiją. Tačiau:

- ▶ Vėjai pučia kada nori ir kur nori...
- ▶ Saulė šviečia tik dieną ir tai ne visur...
- ▶ Energijos vartojimas vyksta nebūtinai tuo laiku ir toje vietoje...

Išeitis? - Supertinklas

Supertinklas – tai didelio pralaidumo nuolatinės srovės aukštos įtampos (HVDC) elektros perdavimo linijos, jungsiančios:

- ▶ Šiaurės jūros regiono vėjus
- ▶ Pietryčių ir pietvakarių Europos saulę
- ▶ Energijos saugojimo galimybes Alpėse ir šiaurės šalyse
- ▶ Pagrindinius energijos vartotojus centrinėje Europoje

Supertinklas ir Lietuva: kiek mes susiję?

- ▶ 2010-11-17 EK paskelbia: “2020 m. ir vėlesnio laikotarpio energetikos infrastruktūros prioritetai. Integruoto Europos energetikos tinklo planas”
- ▶ 2011-07-22 ENTSO-E paskelbia “Study Roadmap towards the Modular Development Plan on pan-European Electricity Highways System 2050 (MoDPEHS)”
- ▶ O kur yra Lietuva?

© European Union – Directorate-General for Energy – November 2010

- Gas
- Electricity
- Electricity and gas
- Oil and gas
- Smart Grids for Electricity in the EU

Baltijos šalys ateities supertinkle dalyvauja, vykdydamos BEMIP, taip užtikrindamos vieno iš prioritetinių „koridorių“ realizavimą – Šiaurės šalys – Centrinė Europa:

- ▶ Jungtis tarp Švedijos ir Lietuvos – NordBalt
- ▶ Jungtis tarp Estijos ir Suomijos – Estlink I ir Estlink II

Ačiū!

www.litgrid.eu